
Wyniki badania

---

na temat oczekiwań środowisk prawniczych dotyczących
funkcjonowania instytucji biegłego sądowego

Projekt „ForensicWatch” jest współfinansowany
z Funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego
w ramach programu „Obywatele dla Demokracji”

Projekt „ForensicWatch” jest realizowany przez:

Europejskie Centrum Inicjatyw
w Naukach Sądowych

Europejskie Centrum
Inicjatyw w Naukach Sądowych

oraz

Centrum Nauk Sądowych
Uniwersytetu Warszawskiego

Ten utwór jest dostępny na licencji Creative Commons:
Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Na tych samych warunkach 3.0 Polska.

Wstęp

W niniejszym opracowaniu prezentujemy Państwu wyniki badania ankietowego na temat oczekiwań środowisk prawniczych dotyczących funkcjonowania instytucji biegłego sądowego. Badanie zostało przeprowadzone w ramach projektu „ForensicWatch” realizowanego przez Fundację Europejskie Centrum Inicjatyw w Naukach Sądowych (EFIC) wraz z Centrum Nauk Sądowych Uniwersytetu Warszawskiego (CNS UW). Projekt „ForensicWatch” jest współfinansowany z Funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego w ramach programu „Obywatele dla Demokracji”, zarządzanego przez Fundację im. Stefana Batorego wraz z Polską Fundacją Dzieci i Młodzieży.

W badaniu zastosowano metodologię MaxDiff¹, służącą do określania preferencji badanych grup względem zbioru stwierdzeń (w naszym przypadku były to najważniejsze oraz najmniej ważne problemy związane z instytucją biegłych, a także najważniejsze oraz najmniej ważne propozycje rozwiązań). Każdemu z respondentów przedstawiono podzbiór wszystkich badanych propozycji, spośród których wskazali najważniejszą oraz najmniej ważną z nich. Na tej podstawie obliczono indeksy ważności poszczególnych stwierdzeń. Jeżeli zatem indeks ważności jednego stwierdzenia jest dwukrotnie wyższy niż drugiego, to można powiedzieć, że jest ono dla respondentów dwa razy ważniejsze niż to drugie. Zdecydowaliśmy się na użycie tej metodologii, ponieważ standardowe podejście do badania preferencji względem tak dużych zbiorów propozycji z reguły prowadzi do wyniku, w którym wszystkie stwierdzenia są uznane za „dość ważne” i nie pozwalają na wyciąganie konkluzywnych wniosków i formułowania rekomendacji.

Kwestionariusz ankietowy został opracowany na podstawie analizy dostępnych źródeł literaturowych, a także wypowiedzi przedstawicieli środowisk prawniczych (w publikacjach, raportach, na internetowych forach zawodowych, w ramach dyskusji podejmowanych na konferencjach związanych z problematyką biegłych sądowych, itp.). Ponadto, przygotowanie ankiety zostało poprzedzone analizą tego zagadnienia pod kątem rozwiązań stosowanych w różnych państwach i systemach prawnych.

Badanie ankietowe składało się z dwóch części, z których pierwsza dotyczyła problemów związanych z funkcjonowaniem biegłych sądowych, natomiast druga sondowała rozwiązania możliwe do wykorzystania w celu wdrożenia prawidłowych zasad funkcjonowania instytucji biegłego sądowego, szczególnie zaś pomocne do oceny kompetencji biegłych wydających opinie na rzecz wymiaru sprawiedliwości. Badanie przeprowadzono w okresie listopad 2014 – luty 2015 r. W tym celu zwracano się do sądów (rejonowych i okręgowych), prokuratur (rejonowych i okręgowych) oraz kancelarii adwokackich, których dane kontaktowe były dostępne na stronach okręgowych izb adwokackich. W odpowiedzi na rozesłane kwestionariusze, na adres Fundacji EFIC, kontakt internetowy na stronie projektu ForensicWatch (www.forensicwatch.pl) oraz na adres CNS UW nadesłano łącznie 463 poprawnie wypełnionych ankiet, z czego:

- 85 – wypełnili sędziowie;
- 336 – wypełnili prokuratorzy;
- 42 – wypełnili adwokaci.

Istotną informacją wstępną, dającą pogląd zarówno na grupę badawczą jak i uzyskane odpowiedzi, jest częstotliwość kontaktu z biegłymi sądowymi jaką deklarowali respondenci. Zgodnie z danymi

---

¹ Louviere, J. J. (1991), “Best-Worst Scaling: A Model for the Largest Difference Judgments,” Working Paper, University of Alberta.

Cohen, Steven H. (April 2003), "Maximum Difference Scaling: Improved Measures of Importance and Preference for Segmentation". Proceedings of the Sawtooth Software Conference. San Antonio, TX. pp. 61–74.

otrzymanymi w ramach badania, aż 86,13% respondentów często lub bardzo często ma styczność z biegłym sądowym. Powyższy wynik pozwala na przyjęcie założenia, że większość z nich udzielając odpowiedzi miała możliwość odwołania się do swoich własnych doświadczeń.

Jak często w swojej praktyce spotyka się Pan/i z Biegłym Sądowym ?

	Adwokat	Prokurator	Sędzia	Ogółem
Bardzo często	7,69%	24,55%	16,47%	21,59%
Często	74,36%	64,24%	61,18%	64,54%
Rzadko	15,38%	8,79%	17,65%	11,01%
Bardzo rzadko	2,56%	1,52%	4,71%	2,20%
Nigdy	0,00%	0,91%	0,00%	0,66%

W badaniu wzięli udział respondenci reprezentujący różny poziom doświadczenia, co zostanie uwzględnione w dalszej części opracowania. Poniższa tabela prezentuje procentowy rozkład doświadczenia ankietowanych.

Proszę napisać od ilu lat wykonuje Pan/i obecny zawód ?

doświadczenie	procent respondentów:
poniżej 6 lat	23.76%
od 6 do 12 lat	28.29%
od 12 do 20 lat	22.03%
powyżej 20 lat	25.92%

Część I. Problemy

Poniżej prezentujemy Państwu zestawienie wyników uzyskanych w pierwszej części badania ankietowego, dotyczącej problemów dostrzeganych przez respondentów w kontekście funkcjonowania instytucji biegłego sądowego w Polsce. Przedstawione w tabeli wyniki pochodzą od wszystkich badanych grup i dotyczą wszystkich zagadnień. W omówieniu uwzględniliśmy natomiast tylko te problemy, które zostały uznane za najważniejsze, czyli uzyskały indeks ważności powyżej 2,00 dla ogółu. Przypisany w omówieniu do poszczególnych zagadnień indeks jest zgodny z odpowiedziami respondentów zaprezentowanymi w tabeli.

PROBLEMY		Ogółem	Prokurator	Adwokat	Sędzia
1.	Błędy merytoryczne w sprawozdaniach z wykonanych przez biegłych badań (np. niejasność wyводу, niejednoznaczne wnioski, niepełność opinii, itp.).	20,41	20,71	22,74	17,79
2.	Długie okresy oczekiwania na opinie biegłych.	17,66	25,35	7,99	19,65
3.	Opinie biegłych nie uwzględniają wszystkich okoliczności wskazywanych w tezach dowodowych.	5,91	6,18	4,77	6,79
4.	Brak ujednoczonych, obiektywnych i wiarygodnych narzędzi do monitorowania jakości pracy biegłych.	5,59	4,12	8,37	4,28
5.	Opinie biegłych są szablonowe, a stosowane przez nich metodyki badawcze nie są dostosowane do konkretnego przypadku.	4,85	3,19	6,69	4,68
6.	Niedotrzymywanie terminów przez biegłych.	4,68	6,96	1,59	5,51
7.	Wynagrodzenie biegłych nie jest atrakcyjne dla najlepszych ekspertów w poszczególnych dyscyplinach.	4,30	4,60	3,93	4,37
8.	Brak ujednoczonych, obiektywnych i wiarygodnych narzędzi do oceny wiedzy i umiejętności dla osób aplikujących do pełnienia funkcji biegłych.	3,97	2,36	5,50	4,04
9.	Faktyczny brak odpowiedzialności cywilnej biegłych za wydanie nierzetelnej opinii.	3,78	2,13	5,98	3,22
10.	Niejasne opisy dotyczące metodyk badawczych w sprawozdaniach z wykonanych przez biegłych badań.	2,75	1,68	3,69	2,88
11.	Brak dostępu do informacji o dotychczasowej aktywności biegłych, w chwili podejmowania decyzji o powoływaniu ich w danej sprawie (ile i jakie opinie wydawali i jak oceniane przez zlecających oraz strony procesowe).	2,62	1,77	3,66	2,43
12.	Nieprzygotowywanie się biegłych do udzielania ustnych odpowiedzi w trakcie rozpraw przed sądem.	2,55	2,69	2,07	2,87
13.	Niewykorzystywanie najnowszych osiągnięć nauki i techniki przez biegłych.	2,30	1,88	2,99	2,02
14.	Niekomunikatywność biegłych w trakcie rozpraw przed sądem.	2,24	2,93	1,49	2,30
15.	Wątpliwości co do niezależności czy bezstronności biegłych.	2,14	1,52	2,69	2,22
16.	Opinie biegłych są zbyt kosztowne.	2,12	3,08	0,94	2,33
17.	Wypowiadanie się biegłych poza zakresem ich uprawnień.	1,75	1,11	2,78	1,35
18.	Brak aktywności zawodowej biegłych w ramach dyscyplin, w których deklarują posiadanie wiadomości specjalnych.	1,33	0,88	1,75	1,37
19.	Brak dostępu do informacji na temat posiadania przez biegłych technicznych możliwości wykonania zleconych badań.	1,23	0,92	1,27	1,51
20.	Niewielkie doświadczenie zawodowe biegłych.	1,06	0,84	1,06	1,28
21.	Brak dostępu do informacji o metodykach badawczych stosowanych przez biegłych, przed powoływaniem ich do pełnienia tej funkcji.	1,03	0,63	1,47	0,99

PROBLEMY		Ogółem	Prokurator	Adwokat	Sędzia
22.	Błędy formalne w sprawozdaniach z czynności przeprowadzonych przez biegłych.	0,90	0,79	1,03	0,90
23.	Brak jednolitego katalogu dyscyplin, w których biegli deklarują posiadanie wiadomości specjalnych.	0,85	0,58	0,87	1,09
24.	Całkowita dowolność w nazywaniu dyscyplin, w których biegli deklarują posiadanie wiadomości specjalnych.	0,74	0,52	1,06	0,65
25.	Brak możliwości skonsultowania się z biegłymi przed zleceniem im wydania opinii.	0,68	0,60	0,77	0,68
26.	Niestosowanie się przez biegłych do norm etycznych.	0,66	0,41	0,79	0,79
27.	Utrudniony kontakt z biegłymi w celu uzupełnienia opinii po jej dostarczeniu.	0,64	0,65	0,54	0,72
28.	Niepublikowanie przez biegłych artykułów naukowych w ramach dyscyplin, w których deklarują posiadanie wiadomości specjalnych.	0,53	0,28	0,81	0,50
29.	Brak ograniczeń wiekowych dla osób pełniących funkcję biegłych.	0,38	0,35	0,26	0,53
30.	Brak dostępu do informacji o publikacjach naukowych biegłych w ramach dyscyplin, w których deklarują oni posiadanie wiadomości specjalnych.	0,34	0,26	0,47	0,30

Omówienie wyników

Uzyskane w badaniu ankietowym wyniki wskazują, że główne problemy związane z funkcjonowaniem biegłych sądowych, na które wskazują respondenci, mieszczą się w kategorii dotyczącej jakości dostarczanych opinii. Za taką interpretacją przemawia wymienianie błędów merytorycznych w sprawozdaniach z badań jako najważniejszego problemu dla ogółu środowisk prawniczych (20,41) oraz wysokie pozycje odpowiedzi takich jak: nieuwzględnianie w opiniach wszystkich okoliczności wskazywanych w tezach dowodowych (5,91), szablonowość opinii (4,85), niejasność opisów stosowanych przez biegłych metodyk badawczych (2,75) czy niewykorzystywanie przez nich najnowszych osiągnięć nauki i techniki (2,30). Odrębną grupę w kategorii problemów związanych z jakością pracy biegłych stanowią problemy ujawniające się w trakcie rozpraw sądowych. Do tych można zaliczyć: nieprzygotowywanie się biegłych do udzielania ustnych odpowiedzi (2,55) oraz niekomunikatywność biegłych w trakcie rozpraw przez sądem (2,24). Podsumowując można stwierdzić, że w kategorii problemów związanych z jakością pracy biegłych sądowych, poszczególne grupy respondentów nie różniły się znacznie między sobą.

Dla większości przedstawicieli zawodów prawniczych ważnym aspektem jest czas związany z wykonaniem opinii. W badaniu ankietowym wyrażało się to poprzez wskazania respondentów na problem długiego oczekiwania na opinię, którego indeks ogółem wyniósł 17,66. Ten problem jest szczególnie istotny dla prokuratorów (25,35) i sędziów (19,65). Dość wysoko na skali w swojej grupie zawodowej umieścili go także adwokaci, ale ich zdaniem jest on zdecydowanie mniej dotkliwy (7,99). Dodatkowo, respondenci w swych odpowiedziach wskazywali na inny, choć podobny problem, czyli niedotrzymywanie terminów przez biegłych. Indeks ogółem jaki ten problem uzyskał w badaniu to 4,68, natomiast rozkład pomiędzy poszczególne grupy zawodowe był zbliżony do opisanego powyżej (prokuratorzy i sędziowie odpowiednio: 6,96 i 5,51, adwokaci zaś tylko 1,59).

Respondenci wysoko sklasyfikowali też systemowy brak możliwości oceny kompetencji biegłych. Przemawiają za tym wysokie indeksy uzyskane dla problemów opisanych jako: brak ujednoczonych kryteriów monitorowania pracy biegłego (5,59), brak ujednoczonych i wiarygodnych kryteriów oceny osób aplikujących do pełnienia funkcji biegłego (3,97) oraz brak dostępu do informacji o tym ile i jakie opinie biegli dotychczas wydawali i jak były one oceniane (2,62). Poszczególne grupy respondentów różniły się między sobą w tej kategorii. Warto zauważyć, że na przykład zagadnienie braku ujednoczonych kryteriów monitorowania pracy biegłego zostało szczególnie podkreślone przez

przedstawicieli środowiska adwokackiego, dla których indeks tego problemu wyniósł aż 8.37, podczas gdy dla sędziów i dla prokuratorów było to około o połowę mniej (odpowiednio: 4.28 i 4.12).

Dla zlecających wykonanie opinii nie małą rolę odgrywa też kwestia finansowania biegłych sądowych. Respondenci dość wysoko sklasyfikowali problem nieatrakcyjnego wynagrodzenia oferowanego potencjalnie najlepszym biegłym, którego indeks wyniósł ogółem 4,30. Należy jednak odnotować iż w grupie problemów istotnych dla respondentów znalazł się też problem zbyt wysokich kosztów opinii biegłych. Uzyskał on indeks ogółem 2,12. Warto także odnotować, że o ile niemożność zaoferowania atrakcyjnego wynagrodzenia dla najlepszych biegłych jest problemem o podobnej istotności dla wszystkich grup zawodowych, to zbyt wysokie koszty opinii zwróciły uwagę tylko prokuratorów i sędziów, natomiast dla adwokatów ten problem okazał się marginalny.

Odrębną, choć równie ciekawą kwestią jest dość wysoki indeks problemu scharakteryzowanego jako brak odpowiedzialności cywilnej biegłych za wydanie nierzetelnej opinii. Dla ogółu ankietowanych wyniósł on 3,78. Zdecydowanie najmocniej został on jednak zaakcentowany przez adwokatów, którzy przypisali mu indeks ważności 5,98, podczas gdy dla sędziów indeks ten wyniósł 3,22, a dla prokuratorów 2,13.

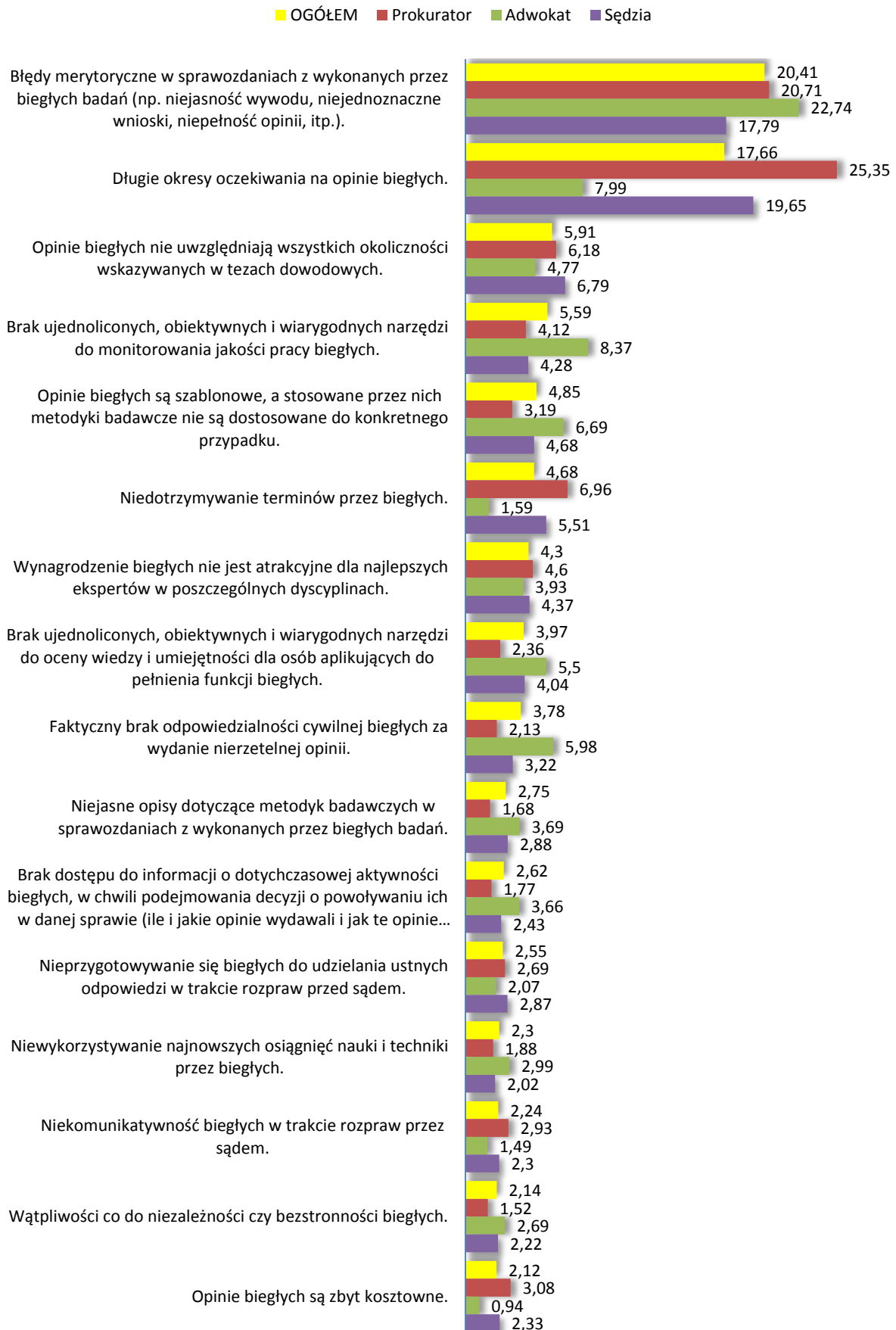
Ostatnia istotna dla respondentów kategoria jaką można wyróżnić w związku z funkcjonowaniem biegłych sądowych, to wątpliwości co do niezależności czy bezstronności biegłych. Problem ten uzyskał indeks ogółem 2,14. Jeśli chodzi o podział na grupy respondentów to jest on najbardziej dotkliwy dla adwokatów (2,69) najmniej zaś dla prokuratorów (1,52). Indeks ważności jaki nadali mu sędziowie (2,22), umiejscawia ich w tej kategorii dokładnie pomiędzy przedstawicielami stron.

Na zakończenie omówienia wyników pierwszej części badania prezentujemy te zagadnienia, które okazały się dla respondentów najmniej istotne. Są to następujące kategorie i problemy:

- utrudniony kontakt z biegłymi (w tym: brak możliwości skonsultowania się z biegłymi przed zleceniem im wydania opinii oraz utrudniony kontakt z biegłymi w celu uzupełnienia opinii po jej dostarczeniu),
- niestosowanie się biegłych do norm etycznych,
- brak ograniczeń wiekowych dla osób pełniących funkcję biegłych,
- działalność publicystyczna biegłych (w tym: niepublikowanie przez biegłych artykułów naukowych w ramach dyscyplin, w których posiadają oni wiadomości specjalne oraz brak dostępu do informacji o publikacjach naukowych biegłych w ramach dyscyplin, w których deklarują oni posiadanie wiadomości specjalnych).

Na wykresie poniżej przedstawiono problemy istotne dla respondentów uporządkowane od największego do najmniejszego indeksu dla ogółu respondentów, wraz z indeksami ważności przypisanymi dla poszczególnych grup zawodowych. Jak już wspomniano, problemy z indeksem dla ogółu poniżej 2,00 zostały uznane za stosunkowo mało istotne, dlatego też z uwagi na czytelność wykresu zostały one pominięte.

PROBLEMY

Doświadczenie zawodowe

Interesująco przedstawiają się uzyskane wyniki w kontekście doświadczenia zawodowego respondentów. W poniższej tabeli zaprezentowano je łącznie dla wszystkich trzech grup zawodowych, z podziałem na długość pracy w zawodzie.

PROBLEMY	do 6 lat	6-12 lat	12-20 lat	powyżej 20 lat
Błędy merytoryczne w sprawozdaniach z wykonanych przez biegłych badań (np. niejasność wyводу, niejednoznaczne wnioski, niepełność opinii, itp.).	19.15	18.96	19.64	24.10
Długie okresy oczekiwania na opinie biegłych.	23.36	13.20	16.70	18.23
Brak ujednoczonych, obiektywnych i wiarygodnych narzędzi do monitorowania jakości pracy biegłych.	4.42	7.62	4.45	5.32
Opinie biegłych nie uwzględniają wszystkich okoliczności wskazywanych w tezach dowodowych.	5.91	6.07	6.50	5.20
Niedotrzymywanie terminów przez biegłych.	5.40	4.21	4.58	4.63
Opinie biegłych są szablonowe, a stosowane przez nich metodyki badawcze nie są dostosowane do konkretnego przypadku.	4.20	6.21	4.53	4.14
Brak dostępu do informacji o dotychczasowej aktywności biegłych, w chwili podejmowania decyzji o powoływaniu ich w danej sprawie (ile i jakie opinie wydawali i jak te opinie były oceniane przez zlecających oraz strony procesowe).	1.95	2.40	2.02	4.07
Brak ujednoczonych, obiektywnych i wiarygodnych narzędzi do oceny wiedzy i umiejętności dla osób aplikujących do pełnienia funkcji biegłych.	3.75	4.89	3.26	3.70
Niejasne opisy dotyczące metodyk badawczych w sprawozdaniach z wykonanych przez biegłych badań.	2.19	2.66	2.99	3.20
Niekomunikatywność biegłych w trakcie rozpraw przez sądem.	1.77	1.93	2.22	3.10
Opinie biegłych są zbyt kosztowne.	2.04	1.60	2.02	2.90
Faktyczny brak odpowiedzialności cywilnej biegłych za wydanie nierzetelnej opinii.	5.23	4.05	3.52	2.23
Nieprzygotowywanie się biegłych do udzielania ustnych odpowiedzi w trakcie rozpraw przed sądem.	2.90	2.25	2.92	2.22
Niewykorzystywanie najnowszych osiągnięć nauki i techniki przez biegłych.	2.39	2.27	2.47	2.09
Wątpliwości co do niezależności czy bezstronności biegłych.	1.13	2.58	2.76	2.09
Wynagrodzenie biegłych nie jest atrakcyjne dla najlepszych ekspertów w poszczególnych dyscyplinach.	3.76	6.91	4.18	1.79

Z zebranych odpowiedzi wynika, że wraz z nabieraniem przez respondentów doświadczenia zawodowego wzrasta dostrzeganie istotności problemu błędów merytorycznych w sprawozdaniach. Indeks ważności tego problemu dla osób z ponad dwudziestoletnim doświadczeniem wynosi 24,10, podczas gdy dla pozostałych osób jest on niższy niż 20,0.

Brak obiektywnych narzędzi pozwalających na monitorowanie pracy biegłych jest uznawany za duży problem szczególnie przez respondentów z doświadczeniem zawodowym mieszczącym się w przedziale od 6 do 12 lat. Indeks ważności tego problemu wynosi 7,62 dla tej grupy wiekowej, zaś dla pozostałych grup wiekowych nie jest on większy od 5,32.

Podobnie, problem z szablonowymi opiniami przedstawianymi przez biegłych jest bardziej istotny dla prawników o doświadczeniu w przedziale od 6 do 12 lat, osiągając indeks 6,21 natomiast dla pozostałych grup wynosi on nie więcej niż 4,53.

Prawnicy z ponad dwudziestoletnim doświadczeniem mocniej akcentują problem braku dostępu do historii dotychczasowej aktywności biegłych. Indeks ważności w tej grupie wiekowej wynosi 4,07, podczas gdy w pozostałych grupach wiekowych jest on niższy od 2,40.

Osoby najbardziej doświadczone zwracają też większą uwagę na niejasne opisy metodyk badawczych. Generalnie, im krótszy staż respondentów, tym problem ten uważany jest za mniej istotny.

Odpowiedzi opisowe

Biorąc pod uwagę możliwość zwracania przez środowiska prawnicze uwagi na zagadnienia inne niż te, które wskazano w ankiecie, respondenci dostali możliwość opisanie problemów, które mogą ich zdaniem występować podczas kontaktu z biegłymi sądowymi. Poniżej zamieszczamy niektóre z tych odpowiedzi. Jedne z nich potwierdzają lub jeszcze dobitniej akcentują problemy zasygnalizowane w ustrukturyzowanej części badania, inne rzucają na te zagadnienia nowe światło, wszystkie natomiast są warte uwagi.

Przygotowując poniższe zestawienia staraliśmy się w jak najmniejszym stopniu ingerować w uzyskane opinie i ich nie przeredagowywać, wszelkie interwencje ograniczając jedynie do kwestii porządkowych, bądź edycyjnych.

Odpowiedzi w poszczególnych wierszach pochodzą z pojedynczych ankiet i są zamieszczone w takim porządku, w jakim spisali je respondenci. Natomiast poszczególne wiersze zostały przez nas ustrukturyzowane względem siebie w taki sposób, aby pogrupować ze sobą te kategorie problemów wymieniane w odpowiedziach, które wydawały nam się dla respondentów najważniejsze. Nie w każdej ankiecie było to jednak oczywiste, w związku z czym przyjęte założenie nie w pełni było możliwe do osiągnięcia.

Wybrane odpowiedzi opisowe prokuratorów

Nieudolność w wydawaniu opinii wynikająca z różnych przyczyn (brak wiedzy, doświadczenia, sumiennosci, staranności w wykonaniu opinii) co skutkuje koniecznością uzupełniania opinii w drodze wezwania tych samych biegłych lub powołania nowych biegłych. Odmowy wydawania opinii przez biegłych. Wysokie koszty sporządzania opinii w stosunku do jakości opinii, w szczególności w skomplikowanych sprawach.

Brak staranności w opracowywaniu opinii (błędy w nazwiskach, datach, zdarzają się błędy ortograficzne i stylistyczne).

Brak realnych narzędzi do weryfikacji poprawności metodologicznej i merytorycznej opinii. Długotrwałość oczekiwania na opinie. Koszty opinii.

Niewielkie doświadczenie zawodowe biegłych.

Niski poziom niektórych biegłych. Nierzetelne opinie, niesolidne. Brak możliwości weryfikacji biegłego przed jego powołaniem, co powoduje, że wielokrotnie powoływani są biegli o niskich kompetencjach.

Częsta niekompetencja wychodząca na jaw po wydaniu opinii.

Brak możliwości weryfikacji wiedzy biegłego przed powołaniem go.

Brak czytelnych przesłanek, które musiałaby spełnić dana osoba, aby zostać biegłym. Brak wiedzy prawniczej, która umożliwiłaby skuteczną obronę opinii przed sądem, jak również brak doświadczenia odnośnie występowania przed sądem.

Brak dostępu do biegłych, brak informacji o aktualnej liście biegłych, niechęć biegłych do uczestnictwa w czynnościach w dni wolne od pracy.

Brak centralnej informacji o "wpadkach" biegłych, co uniemożliwia selekcję i eliminowanie ekspertów nierzetelnych, nefachowych. Dowolność w określaniu ilości godzin przeznaczonych na opinię. Niedostatek instytucji specjalistycznych, którym możliwe byłoby zlecenie opinii kompleksowych.

Brak informacji o tym ile [jege] opinii było podtrzymanych, a ile upadło. Konieczność zdobywania przez biegłych stopni naukowych, a nie tylko szkoleń. Mały zakres podnoszenia przez biegłych kwalifikacji i korzystania z nowych metod badawczych.

Brak rankingu "dobrych i sprawdzonych" biegłych.

Krótką listą biegłych konkretnych specjalności (długa kolejka, "wybrzydzenie" przez biegłego na sprawę).

Brak biegłych danych specjalności jak np. seksuolog, psycholog dziecięcy, medycyna sądowa i innych. Bardzo odległe terminy redakcji opinii. Niemożność weryfikacji umiejętności biegłych. Mała dyspozycyjność biegłych, odległe rejony miejsca zamieszkania biegłych. Słaba jakość merytoryczna opinii.

Brak biegłych z zakresu medycyny sądowej, brak biegłych seksuologów, trudności w weryfikacji opinii grafoskopijnej.

Brak/ograniczony dostęp do biegłych w niektórych dziedzinach, co skutkuje wyższymi kosztami opinii i dłuższym czasem oczekiwania na opinię.

Zbyt mało biegłych niektórych mało popularnych specjalności, np. z zakresu medycyny pracy, konserwacji zabytków i wbrew pozorom finansów, co skutkuje długim oczekiwaniem na uzyskanie opinii.

Generalnie brak dostępu do biegłych z uwagi na ich małą ilość.

Czas oczekiwania na opinie.

Długi czas oczekiwania na opinię w niektórych dziedzinach wiedzy (np. w wypadkach drogowych).

Długi okres oczekiwania na "najlepszych" biegłych np. IES, ZMS przy Uniwersytetach Medycznych. Zbyt mała liczba biegłych z zakresów o wysokiej specjalizacji typu toksykologia, seksuologia, profilowanie sprawców i trudności w dostępie do nich (zwłaszcza w małych jednostkach).

Terminy określone na opinię, problem ze znalezieniem biegłego danej specjalności.

Długie okresy oczekiwania na opinie. Niepełne opinie nie zawierające odpowiedzi na wszystkie pytania. Brak pełnego uzasadnienia opinii wyjaśniającego przyczyny przyjęcia danej tezy. W przypadku opinii powtarzających się (np. biegłych psychiatrów) szablonowość opinii. Brak jednolitych wskaźników oceny biegłych.

Terminowość sporządzenia opinii, kompletność opinii, koszty opinii.

Największym praktycznym problemem dotyczącym biegłych jest brak wystarczających środków finansowych na ich wynagrodzenia. Rozwiązanie kwestii finansowych spowodowałoby brak konieczności podejmowania innych działań, bowiem doprowadziłoby to do powstania dużego "ryнку" biegłych weryfikującego poziom ich pracy.

Długi czas oczekiwania na opinie biegłych, częste zawyżanie wynagrodzenia.

[Problemy dostrzegane] z poziomu Prokuratury Rejonowej - koszty i czas oczekiwania na opinie.

Zbyt mało biegłych niektórych mało popularnych specjalności, np. z zakresu medycyny pracy, konserwacji zabytków i wbrew pozorom finansów, co skutkuje długim oczekiwaniem na uzyskanie opinii.

Problem ze znalezieniem biegłych z zakresu medycyny (opiniowanie w sprawach o tzw. "błędy" w sztuce lekarskiej), wysoki koszt takich opinii oraz długi czas oczekiwania.

Odmowa podjęcia się opiniowania w skomplikowanych sprawach – [np. w sprawach o] błędy w sztuce lekarskiej.

Brak regulacji prawnych dotyczących biegłych z zakresu medycyny sądowej, które zmuszą ich de facto do wykonywania czynności biegłego, np. udział w oględzinach zwłok na miejscu ich znalezienia.

Prokuratorzy zwracali uwagę na niedostateczną fachowość biegłych i niską jakość opinii, a także trudności z dostępem do biegłych niektórych specjalności, zbyt długie okresy oczekiwania na opinie oraz wysokie koszty opinii, które mogą ograniczać dostęp do najlepszych fachowców w danej dziedzinie. Respondenci podkreślali też trudności w uzyskiwaniu opinii od biegłych z dyscyplin medycznych. Problemem dla tej respondentów z tej grupy zawodowej jest także brak dostępu do list biegłych sądowych wraz z danymi na temat oceny ich dotychczasowej pracy.

Wybrane odpowiedzi opisowe adwokatów

Brak trybu weryfikacji kompetencji biegłych po dokonaniu wpisu na listę biegłych sądowych.

Generalna niekompetencja - opinie sporządzone nierzetelnie bez opisanie przyjętej metodyki i poczynionych ustaleń.

Wypowiadanie się przez biegłego w zakresie dziedziny, o której "wydaje się" biegłemu, że ma pojęcie.

Wypowiadanie się w zakresie, w którym biegły nie posiada potrzebnych wiadomości oraz żadnego doświadczenia.

Działanie na podstawie schematów, a nie na podstawie konkretnych stanów faktycznych.

Adwokaci zwracali szczególną uwagę na problem kwalifikacji i doświadczenia biegłych sądowych. Respondenci widzą ten problem zarówno przez pryzmat braku możliwości weryfikacji kompetencji biegłych w trakcie pełnienia przez nich tej funkcji, jak i jakości opinii dostarczanych przez niekompetentnych i niedoświadczonych biegłych, którzy często działają schematycznie.

Wybrane odpowiedzi opisowe sędziów

Nieumiejętność ustnego wyjaśnienia w toku rozprawy zagadnień niezrozumiałych w opinii pisemnej w sposób przystępny dla osób nieposiadających wiadomości specjalnych, zbyt lakoniczne uzasadnienia pisemnych opinii lub wręcz brak takich uzasadnień.

Biegli w razie wątpliwości nie korzystają z kontaktu telefonicznego z sędzią w celu ich wyjaśnienia, co rodzi konieczność opinii uzupełniających.

Brak biegłych, niepodawanie numerów telefonów komórkowych, brak kontaktu elektronicznego.

Powszechny brak elementarnej wiedzy z zakresu procedury karnej skutkujący m.in. formułowaniem wniosków w oparciu o informacje nie mające statusu dowodu (np. notatki urzędowe, zeznania późniejszego oskarżonego, wiadomości uzyskane od osób postronnych na miejscu dokonywanych oględzin).

Sędziowie akcentowali trudności w komunikacji z biegłymi. Dotyczyły one zarówno kontaktu poza sądem, jak i z komunikacją w trakcie rozprawy. Przyczyn tych ostatnich problemów sędziowie doszukiwali się w braku umiejętności dostatecznego wyjaśniania skomplikowanych kwestii naukowych, jak również w niedostatecznej wiedzy prawnej biegłych sądowych.

Część II. Rozwiązania

Poniżej zostaną zaprezentowane wyniki uzyskane w ramach drugiej części badania ankietowego. Dotyczyło ono rozwiązań możliwych do wykorzystania w celu wdrożenia prawidłowych zasad funkcjonowania instytucji biegłego sądowego. Omawiając wyniki przyjęliśmy te same założenia, które zastosowaliśmy w pierwszej części ankiety.

ROZWIĄZANIA		Ogółem	Prokurator	Adwokat	Sędzia
1.	Wprowadzenie ogólnodostępnej, krajowej listy biegłych.	17,71	20,55	9,70	22,87
2.	Wprowadzenie jednolitych, obiektywnych i wiarygodnych narzędzi do weryfikacji kompetencji osób aplikujących do pełnienia funkcji biegłych.	10,37	9,36	12,05	9,68
3.	Gromadzenie i udostępnianie informacji o ocenie poszczególnych biegłych przez zlecających wydanie opinii i strony procesowe.	10,32	11,04	10,13	9,78
4.	Wprowadzenie w obszar funkcjonowania biegłych narzędzi weryfikacji kompetencji stosowanych powszechnie w ramach systemu oceny zgodności laboratoriów rynkowych.	8,09	6,49	9,52	8,28
5.	Wprowadzenie czytelnego i jednolitego modelu odpowiedzialności cywilnej biegłych za wydanie nierzetelnej opinii.	8,09	4,43	15,50	4,33
6.	Wynagradzanie biegłych dostosowane do sytuacji rynkowej.	6,20	7,79	3,02	7,79
7.	Zapewnienie możliwości konsultowania się z biegłymi przed zleceniem im wydania opinii.	5,89	8,03	3,76	5,89
8.	Wprowadzenie szkoleń dotyczących zagadnień prawnych dla osób aplikujących do powołania na funkcję biegłych.	5,15	5,26	4,57	5,60
9.	Postawienie wymagania dotyczącego bieżącego rozwoju zawodowego dla osób pełniących funkcję biegłych.	4,48	3,35	6,66	3,43
10.	Przyjęcie zasady prymatu biegłych instytucjonalnych, z uwagi na ich większe możliwości techniczne.	4,06	4,51	4,31	3,36
11.	Zapewnienie możliwości kontaktu z biegłymi w celu uzupełnienia opinii po jej przygotowaniu.	3,78	4,83	2,20	4,30
12.	Doprecyzowanie katalogu instytucji, które można powołać jako biegłego instytucjonalnego.	3,00	3,29	3,18	2,52
13.	Wprowadzenie jednolitego katalogu dyscyplin biegłych.	2,69	2,94	2,91	2,22
14.	Rozszerzenie wymogów formalnych dotyczących sprawozdania z badań i opinii biegłych.	2,47	2,13	2,29	2,98
15.	Gromadzenie i udostępnianie informacji o aktywności zawodowej osób występujących w roli biegłych.	2,28	1,92	2,68	2,22
16.	Gromadzenie i udostępnianie informacji o aktywności naukowej osób pełniących funkcję biegłych.	1,62	1,31	1,79	1,75
17.	Wprowadzenie wymogu zawierania przez biegłych w ich opiniach statystycznej interpretacji uzyskanych wyników.	1,55	1,19	2,15	1,31
18.	Wprowadzenie kodeksu etyki zawodowej biegłych.	1,21	0,72	1,93	0,97
19.	Przeprowadzanie wywiadów środowiskowych w stosunku do osób aplikujących o wpisanie na listę biegłych.	0,75	0,67	1,02	0,56
20.	Skrócenie kadencji biegłych.	0,31	0,17	0,63	0,13

Omówienie wyników

Analiza odpowiedzi ogółu respondentów wskazuje, że widzą oni potrzebę wprowadzenia ogólnodostępnej, krajowej listy biegłych (17,71). Jest to rozwiązanie, którego indeks ważności znajduje się na zbliżonym poziomie jeśli chodzi o sędziów (22,87) oraz prokuratorów (20,55), natomiast od tego poziomu zdecydowanie odstaje indeks ważności przypisany mu przez adwokatów (9,70).

W miarę zgodnie postrzegają respondenci wprowadzenie kolejnych rozwiązań, w pewnym sensie powiązanych funkcjonalnie z prowadzeniem ogólnodostępnej, krajowej listy biegłych. Definiują one bowiem pożądany przez respondentów sposób kwalifikowania osób do pełnienia funkcji biegłych, weryfikowania biegłych już opiniujących, jak i prowadzenia samej listy. Ankietowani wskazali jako bardzo istotne rozwiązanie polegające na wprowadzeniu jednolitych, obiektywnych i wiarygodnych kryteriów weryfikacji kompetencji osób aplikujących do pełnienia funkcji biegłych (10,37). Bardzo mocno akcentowano także postulat gromadzenia i udostępniania informacji o ocenie poszczególnych biegłych dokonywanej przez zlecających wydanie opinii i strony procesowe (10,32). Jeśli chodzi o narzędzia służące do weryfikacji biegłych, szczególnie warta odnotowania jest wysoka pozycja rozwiązania opisanego jako wprowadzenie w obszar funkcjonowania biegłych narzędzi weryfikacji kompetencji stosowanych powszechnie w ramach systemu oceny zgodności laboratoriów rynkowych (8,09). W dalszej kolejności respondenci postulowali także wprowadzenie szkoleń dotyczących zagadnień prawnych dla osób aplikujących do powołania na funkcję biegłych (5,15). Za ważne uznano także postawienie wymagania dotyczącego bieżącego rozwoju zawodowego dla osób pełniących już funkcję biegłych (4,48), jak również gromadzenie informacji o ich aktywności zawodowej (2,28). Ostatnim postulatem w kategorii rozwiązań powiązanych z prowadzeniem ogólnodostępnej, krajowej listy biegłych jest wprowadzenie jednolitego katalogu dyscyplin (2,69).

Wysoko w tabeli znalazło się rozwiązanie polegające na wprowadzenia obowiązku odpowiedzialności biegłych za wydanie nierzetelnej opinii. Ogółem uzyskało ono indeks ważności na poziomie 8,09. Podobnie, jak w pierwszej części ankiety, zagadnienie to okazało się szczególnie ważne dla adwokatów (15,5), podczas gdy w mniejszym stopniu zwracali na nie uwagę prokuratorzy (4,43) i sędziowie (4,33).

Kolejną pozycję zajęło rozwiązanie zdefiniowane jako wynagradzanie biegłych dostosowane do sytuacji rynkowej. Indeks ogółem w tej kategorii wyniósł 6,20. Jeżeli chodzi o poziom istotności tego rozwiązania dla poszczególnych grup zawodowych to respondenci nie byli zgodni. Dla prokuratorów i sędziów było to bowiem rozwiązanie tak samo ważne (obydwie grupy po 7,79), jednocześnie zaś zdecydowanie ważniejsze niż dla adwokatów (3,02).

Omawiając propozycje rozwiązań można też wyróżnić kategorię związaną z możliwością szerszego kontaktu z biegłym poza sądem. W miarę wysoki indeks ważności uzyskało rozwiązanie polegające na zapewnieniu możliwości konsultowania się z biegłymi przed zleceniem im wydania opinii. Indeks ten wyniósł ogółem 5,89. Porównując ze sobą odpowiedzi poszczególnych grup zawodowych można zauważyć, że było ono najważniejsze dla prokuratorów (8,03), mniej ważne dla sędziów (5,89), zaś zdecydowanie najmniej istotne dla adwokatów (3,76). Odpowiedzi poszczególnych grup zawodowych nie były także jednolite jeśli chodzi o kolejne rozwiązanie, polegające na zapewnieniu możliwości kontaktu z biegłymi w celu uzupełnienia opinii po jej przygotowaniu. Indeks ważności ogółem jakie ono uzyskało to 3,78, przy czym dla prokuratorów i sędziów był on zbliżony (odpowiednio 4,83 i 4,30), zaś dla adwokatów około dwa razy niższy (2,20). Warto nadmienić, że takie postrzeganie zagadnienia kontaktu z biegłymi sądowymi koresponduje z uzyskanymi w pierwszej części ankiety wypowiedziami otwartymi. Problem utrudnionego kontaktu z biegłymi był bowiem najczęściej obecny w wypowiedziach sędziów i prokuratorów.

Następna wyróżniona kategoria rozwiązań jest związana z funkcjonowaniem biegłych instytucjonalnych. W ramach tej kategorii respondenci postulowali przyjęcie zasady prymatu biegłych instytucjonalnych, z uwagi na ich większe możliwości techniczne (4,06) oraz doprecyzowanie katalogu instytucji, które można powołać jako biegłego instytucjonalnego (3,06). Rozwiązania te były w miarę równo potraktowane przez respondentów z wszystkich grup zawodowych.

Ostatnim rozwiązaniem, którego indeks ważności uprawnia do uznania go za istotne jest rozszerzenie wymogów formalnych dotyczących sprawozdania z badań i opinii biegłych, Indeks ważności dla tego rozwiązania wyniósł ogółem 2,47 i podobnie jak poprzednio, poszczególne grupy respondentów nie różniły się znacznie w tym odczuciu.

Propozycje rozwiązań, które zgodnie z uzyskanymi wynikami należy uznać za nieistotne dla respondentów to:

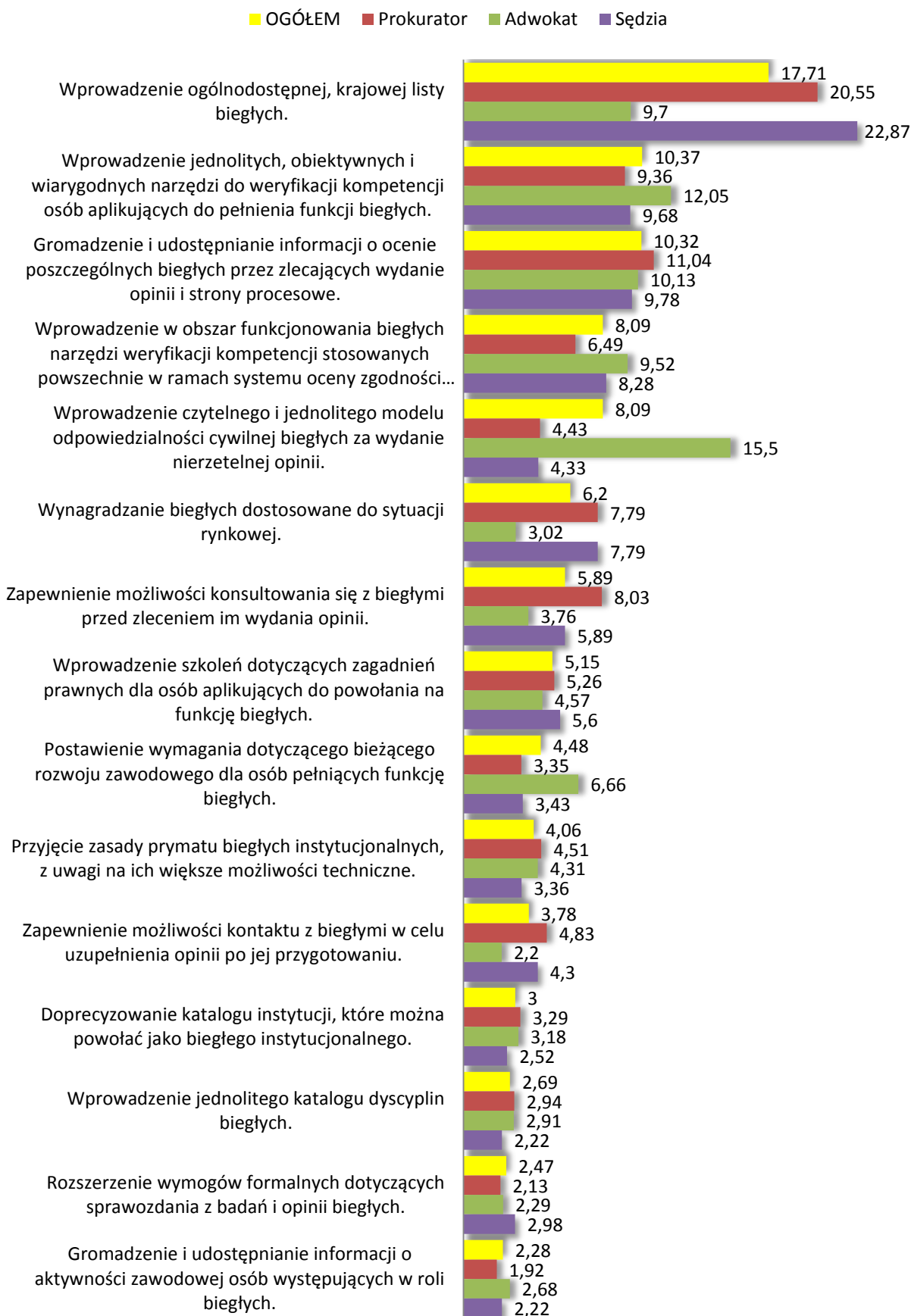
- gromadzenie i udostępnianie informacji o aktywności naukowej osób pełniących funkcję biegłych,
- wprowadzenie wymogu zawierania przez biegłych w ich opiniach statystycznej interpretacji uzyskanych wyników,
- wprowadzenie kodeksu etyki zawodowej biegłych,
- przeprowadzanie wywiadów środowiskowych w stosunku do osób aplikujących o wpisanie na listę biegłych,
- skrócenie kadencji biegłych.

Jak można zauważyć, w większości korespondują one z problemami uznanymi za respondentów za nieistotne.

Poniżej, na wykresie zbiorczym przedstawiono istotne dla respondentów rozwiązania uporządkowane od największego do najmniejszego indeksu dla ogółu udzielających odpowiedzi, wraz z indeksami ważności przypisanymi dla poszczególnych grup respondentów. Podobnie jak w części dotyczącej problemów, rozwiązania z indeksem ważności dla ogółu respondentów poniżej 2,00, zostały uznane za stosunkowo mało istotne. Dlatego, z uwagi na przejrzystość wykresu zostały one pominięte.

ROZWIĄZANIA

Doświadczenie zawodowe

Podobnie jak w pierwszej części, poniżej omówimy postulowane rozwiązania w kontekście doświadczenia zawodowego respondentów.

ROZWIĄZANIA	do 6 lat	6-12 lat	12-20 lat	powyżej 20 lat
Wprowadzenie ogólnodostępnej, krajowej listy biegłych.	18,86	18,19	17,76	15,94
Gromadzenie i udostępnianie informacji o ocenie poszczególnych biegłych przez zlecających wydanie opinii i strony procesowe.	7,22	10,60	8,82	14,36
Wprowadzenie jednolitych, obiektywnych i wiarygodnych narzędzi do weryfikacji kompetencji osób aplikujących do pełnienia funkcji biegłych.	11,99	9,90	9,16	10,37
Wprowadzenie w obszar funkcjonowania biegłych narzędzi weryfikacji kompetencji stosowanych powszechnie w ramach systemu oceny zgodności laboratoriów rynkowych.	8,68	8,31	6,58	8,57
Wprowadzenie szkoleń dotyczących zagadnień prawnych dla osób aplikujących do powołania na funkcję biegłych.	4,87	4,64	4,48	6,61
Postawienie wymagania dotyczącego bieżącego rozwoju zawodowego dla osób pełniących funkcję biegłych.	4,00	3,55	5,36	5,29
Wynagradzanie biegłych dostosowane do sytuacji rynkowej.	6,51	4,83	8,86	5,22
Wprowadzenie czytelnego i jednolitego modelu odpowiedzialności cywilnej biegłych za wydanie nierzetelnej opinii.	10,28	9,64	6,95	5,04
Zapewnienie możliwości konsultowania się z biegłymi przed zleceniem im wydania opinii.	6,85	5,24	7,20	4,59
Przyjęcie zasady prymatu biegłych instytucjonalnych, z uwagi na ich większe możliwości techniczne.	4,08	3,79	4,02	4,39
Rozszerzenie wymogów formalnych dotyczących sprawozdania z badań i opinii biegłych.	1,54	2,42	2,39	3,51
Zapewnienie możliwości kontaktu z biegłymi w celu uzupełnienia opinii po jej przygotowaniu.	3,91	3,84	4,12	3,28
Doprecyzowanie katalogu instytucji, które można powołać jako biegłego instytucjonalnego.	2,87	3,16	2,81	3,09
Gromadzenie i udostępnianie informacji o aktywności zawodowej osób występujących w roli biegłych.	1,58	2,32	2,54	2,69
Wprowadzenie jednolitego katalogu dyscyplin biegłych.	1,92	3,96	2,16	2,39

Niezależnie od długości stażu, wszystkie grupy uznają postulat wprowadzenia ogólnodostępnej krajowej listy biegłych za najbardziej istotny. Osoby z największym doświadczeniem, odmiennie niż ich młodsi koledzy, znacznie większe nadzieje wiążą z gromadzeniem i udostępnianiem ocen wystawianych biegłym przez zleceniodawców. Indeks ważności tego rozwiązania dla osób z ponad dwudziestoletnim doświadczeniem to 14,36, podczas gdy dla osób z doświadczeniem w przedziale od 6 do 12 lat wynosi on już 10,6, natomiast dla osób z doświadczeniem poniżej 6 lat indeks ten wynosi jedynie 7,22.

Ponadto osoby z największym doświadczeniem, za istotne uznają:

- prowadzenie szkoleń dla biegłych z zakresu zagadnień prawnych (6,61 dla osób z największym doświadczeniem, 4,87 dla osób z najmniejszym),
- rozszerzenie wymogów formalnych dotyczących sprawozdań z badań i opinii biegłych (3,51 dla osób z największym doświadczeniem, 1,54 dla najmniej doświadczonych),
- gromadzenie i udostępnianie informacji o aktywności zawodowej biegłych (2,69 dla osób z największym doświadczeniem, 1,58 dla osób z najmniejszym).

Odpowiedzi opisowe

Podobnie jak w przypadku problemów, także w kwestiach dotyczących rozwiązań zapewniłmy respondentom możliwość udzielenia odpowiedzi opisowych. Poniżej zamieszczamy najbardziej dobitne postulaty.

Wybrane odpowiedzi opisowe prokuratorów

Ogólnopolska baza biegłych. Większe wymagania przy wpisie na listę biegłych (weryfikacja umiejętności).

Obowiązek skreślenia z listy biegłych w przypadku poinformowania przez Sąd Prezesa SO o przypadku nieprzygotowania się biegłego do rozprawy lub innych istotnych naruszeń służbowych.

Losowa weryfikacja opinii (kilku w ciągu roku) przez zespół biegłych lub instytut pod kątem kompletności opinii, zastosowanych metod itd. i przekazywanie oceny prezesom sądów celem jej zawarcia na liście biegłych.

Przedstawianie przez biegłych opinii organów, na zlecenie których wykonywali opinie o ich pracy - o poziomie merytorycznym opinii, o terminowości.

Weryfikacja biegłych przez organy procesowe na podstawie specjalnego portalu dla Policji, Prokuratury. Obowiązkowe ocenianie biegłych przez organy powołujące.

Stałe monitorowanie pracy biegłych i skracanie kadencji biegłych, których opinie w jakikolwiek sposób naruszają ściśle ustalone standardy.

Konieczność doksztalcania się biegłych w związku z szybkim rozwojem nauki i technologii.

Brak środków na finansowanie opinii - zwiększenie tych środków, stworzenie instytucji opiniujących kompleksowo dla prokuratur i policji, dostępność (dyspozycyjność) biegłych, którzy wręcz powinni współpracować z organami ścigania, aby je wspomóc i nie dopuścić wskutek braku wiedzy bądź narzędzi do utraty dowodu.

Brak ograniczeń finansowych w powoływaniu biegłych, co umożliwi korzystania z biegłych najlepszych, a nie najtańszych.

Zagwarantowanie środków finansowych na rzetelne i dobre opinie wykonywane przez uznanych biegłych – zasadniczym problemem jest cena za opinie i brak funduszy.

Zapewnienie realnych środków finansowych celem możliwości powołania wybranego biegłego.

Pieniądze, pieniądze, pieniądze...

Zdaniem prokuratorów konieczne jest wprowadzenie odpowiedniego mechanizmu weryfikacji pracy biegłych i możliwość skreślenia ich z listy w przypadku istotnych uchybień merytorycznych lub często zdarzającego się nieterminowego wydawania opinii. Ponadto, rozwiązaniem które mogłoby wydatnie poprawić korzystanie z usług najlepszych biegłych jest zdaniem prokuratorów zwiększenie budżetu na zlecenie opinii.

Wybrane odpowiedzi opisowe adwokatów

Obowiązkowe OC biegłych.

Nałożenie na biegłych kar finansowych w przypadku przewlekania w wydawaniu opinii.

Ocena biegłych przez sądy zlecające opinie (np. w skali punktowej), która byłaby podstawą do ustalenia kryterium (poziomu) do wykreślenia biegłego z listy.

Weryfikacja wiedzy biegłego.

Powinni co jakiś czas zdawać egzamin.

Regularna weryfikacja stanu wiedzy i możliwości badawczych biegłych w trakcie trwania ich kadencji, co najmniej raz na rok.

Ujednolicenie sposobu weryfikacji posiadanych kwalifikacji dla osób starających się o wpis na listę biegłych. Zobowiązanie do stałego zawodowego rozwoju biegłych. Preferowanie "praktykujących" biegłych nad "teoretykami".

Dopuszczenie wyłącznie biegłych posiadających umiejętności udokumentowane wykształceniem oraz doświadczeniem z danej dziedziny.

Ustalenie minimalnych kryteriów w szczególności w zakresie wykształcenia jakie musi spełnić kandydat na biegłego w danej dziedzinie, aby uniknąć takich sytuacji jak obecnie że biegłym z zakresu wyceny nieruchomości można zostać po 3-miesięczym kursie.

Adwokaci oczekują wprowadzenia pewnych form odpowiedzialności za nierzetelną pracę biegłych. Dodatkowo zwracają oni uwagę na konieczność wdrożenia mechanizmu oceny, który miałby wymusić rzetelne wydawanie opinii, a także wymóg uaktualniania wiedzy przez biegłych, w dziedzinach w których wydają oni opinie.

Wybrane odpowiedzi opisowe sędziów

Wprowadzenie jednolitej bazy danych biegłych z ich oceną przez organ zlecający.

Powinien być wprowadzony jasny i przejrzysty model oceny biegłych przez organy powołujące - brak możliwości weryfikacji kompetencji biegłego przed powołaniem.

Wprowadzenie ogólnopolskiego systemu umożliwiającego zapoznanie się z zastrzeżeniami organów procesowych i stanem postępowania dotyczącym poszczególnych biegłych.

Wprowadzenie mechanizmu wykreślenia biegłych, co do których jakości pracy istnieją uzasadnione zarzuty, np. konieczność zasięgnięcia opinii uzupełniających.

Wprowadzenie krajowej listy biegłych, z możliwością weryfikacji ich aktywności zawodowej. Stworzenie systemu odpowiedzialności cywilnej za opinie nierzetelne.

Wprowadzenie tzw. aktywnej listy biegłych [na podstawie] tzw. "monitoringu" ich dostępności co do możliwości opracowywania opinii.

Oprócz wprowadzenia ogólnodostępnej, krajowej listy biegłych sędziowie postulują równoległe wdrożenie narzędzia służącego do oceny pracy biegłych oraz monitorowania ich dostępności. Istotne jest też dla nich wprowadzenie systemu odpowiedzialności cywilnej.

Podsumowanie

Przeprowadzone badanie ankietowe pozwoliło na zdefiniowanie problemów występujących w obszarze funkcjonowania biegłych sądowych i wytypowanie tych, które dla środowisk prawniczych są najbardziej dotkliwe. Badanie umożliwiło także wskazanie takich rozwiązań, które dla przedstawicieli tych środowisk są najistotniejsze i ich zdaniem mogą w największym stopniu przyczynić się do poprawy funkcjonowania instytucji biegłego sądowego w ramach polskiego wymiaru sprawiedliwości.

Kompleksowe spojrzenie na otrzymane w badaniu wyniki pozwoli na opracowanie założeń uniwersalnego narzędzia do oceny kompetencji biegłych sądowych i monitorowania jakości ich pracy.

Notatki:

